

УТВЪРЖДАВАМ:

Декан:

(доц. д.ф.н. Константин Куцаров)

Ректор:

(проф. д-р Румен Младенов)

Директор:

(проф. д.ф.н. Елена Николова)

УЧЕБЕН ПЛАН

на специалност „Български език и история“
редовно обучение
образователно-квалификационна степен „бакалавър“

Учебният план

утвърден от Академичен съвет с протокол № 12 / 24.06.2024 г.

приет от Факултетен съвет с протокол № 255 / 22.04.2024 г.

приет от Филиален съвет с протокол № № 1 / 20.03.2024 г.

Влиза в сила за първи курс от учебната 2024/2025 година

Факултет	Филологически факултет/ Филиал - Смолян
Професионално направление	1.3. Педагогика на обучението по...
Специалност	Български език и история
Форма на обучение	редовна
Образователно-квалификационна степен	бакалавър
Професионална квалификация	Учител по български език и литература и по история
Продължителност на обучението	4 години (8 семестъра)
Утвърден с протокол на Академичен съвет	№ 12/24.06.2024 г.
Приет с протокол на Факултетен съвет	№ 255/22.04.2024 г.
Приет с протокол на Филиален съвет	№ 1/20.03.2024 г.
Влиза в сила от:	2024/2025 г. за I курс

Анотация

Обучението по специалността „Български език и история“ стъпва върху равнопоставеността на направленията „История“ и „Български език и литература“, които структурно са разположени двумодулно, с цел придобиване на хуманитарни знания с широка експертна приложимост и обществена полезност.

В рамките на филологическия модул се изучават езиковедски и литературоведски дисциплини – история и съвременно състояние на българския език, българска и чужди literaturи, фолклорна и модерна култура.

От историческото направление са застъпени археология и етнология, антична и средновековна, нова и съвременна история на света и на България, както и история на балканските народи, тракология, византология.

Предлаганите избираеми и факултативни дисциплини надграждат базовите знания и същевременно разширяват интердисциплинарния обхват на компетенции у обучаемите.

Специалността осигурява качествена учебна и професионална подготовка и предоставя на завършилите я значителна конкурентоспособност, отговаряща на предизвикателствата на съвременния образователен и трудов пазар. В рамките ѝ се изграждат специалисти, подготвени по най-високи образователни стандарти, които са способни на гъвкави интердисциплинарни решения в своята професионална практика.

Завършилите бакалавърската програма могат да осъществяват научна, методическа и управленска дейност в системата на образованието и културата, да работят в различни сфери на общественоекономическия живот. Получават възможност за реализация в професионална среда, която изисква по-високи от средните критерии за филологическа подготвеност по български език и литература и по историознание.

Специалността е подходяща както за хора, които искат да получат своята първа квалификация във висше училище, така и за тези, които разширяват своите компетентности в нови, широкоспектърни и перспективни области.

Учебният план създава рамка за решаване на следните приоритетни задачи:

1. Придобиване на широкопрофилна, специализирана и интердисциплинарна подготовка на студентите от специалността и на компетентности за изпълнение на професионалната дейност съобразно стандартите в националната квалификационна рамка и изискванията към бъдещите учители.

2. Развитие на личностни компетентности, предпоставящи възможности за адаптация към динамиката в професионално-образователната сфера и за конструктивни, творчески действия и взаимодействия в реални педагогически условия; формиране на ключови компетентности, гарантиращи качеството на образователния продукт, личностната и професионалната реализация.

Съгласно учебния план обучението в редовна форма се организира в два последователни модула: базисен (модул А, I – IV семестър) и специализиран (модул Б, V – VIII семестър). Те обхващат широкопрофилни теоретични знания, практически умения и нагласи от областта на педагогическите, психологическите, частнонаучните и специализиращите дисциплини. Подготовката се осъществява чрез задължителни, избираеми, факултативни дисциплини, практическо обучение (хоспитиране, учебни педагогически практики – текуща и стажантска) и самоподготовка. Оценяването включва разнообразни форми и процедури и завършва с два държавни изпита: защита на дипломна работа или писмен държавен изпит по български език и защита на дипломна работа или писмен държавен изпит по английски език.

Според държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител по...“ в резултат на обучението се очаква бакалаврите да притежават богат набор от компетентности, отнасящи се до: преподаване, взаимоотношения с учениците, взаимоотношения с другите педагогически специалисти, лидерство, работа с родителите и семейната общност, възпитателна работа, работа в мултикултурна и приобщаваща училищна среда. На тази основа бакалаврите ще се очаква да могат: да търсят, обработват, критично да оценяват и конструктивно да прилагат информация, свързана с актуални проблеми на обучението, да използват подходяща методология и интердисциплинарни подходи; да познават, анализират и прилагат основната нормативна и учебна документация за стандартите и средствата за ефективна педагогическа дейност; да анализират и създават модели на обучение, съобразно спецификата на културно-образователната среда: да идентифицират потребности, да управляват проекти, да диагностицират проблеми и оценяват резултати; да прилагат съвременни подходи за личностноориентирано обучение и приобщаващо образование, основани на интерактивни методи, информационни и комуникационни технологии; да насърчават автономността, развитието на комуникативно-речевата компетентност, социалните умения, гражданското поведение и творческото самоизразяване на ученика; да разширяват, анализират и самооценяват професионалния си опит като условие за саморазвитие; да работят в екип; да взаимодействат със специалисти, неспециалисти, институции и медии; да проявяват инициативност, отговорност, рефлексивност, иновативност и професионална етика, да утвърждават значимата роля на учителя и на училищната институция за развитието на обществото.

Специфични изисквания за достъп (прием)

Специфични приемни условия за обучение по специалността „Български език и история“ са успешно издържани държавни зрелостни изпити, кандидатстудентски изпит, оценка от състезания по една от посочените по-долу дисциплини. Балообразуването се извършва по формулата $6 \times \text{И1}$, като **И1** може да бъде един от изброените варианти:

Кандидатстудентски изпит (КСИ) по: *Български език* или *История на България*;

Държавен зрелостен изпит (ДЗИ) по: *Български език и литература* или *История и цивилизация*;

Олимпиади, организирани от МОН, или национални и регионални състезания, признавани от Филологическия факултет (ОС): по български език и литература.

Ред за признаване на предходно обучение

Признават се кредити, придобити от напълно сходни или близки дисциплини, изучавани в рамките на програма Еразъм.

Признават се кредити въз основата на представени академични справки или резултати от изпити, положени в други висши училища.

Присъждат се адекватни за учебния план кредити на специалността.

Квалификационни изисквания и правила за квалификация

В рамките на четиригодишния период на обучение по специалността „Български език и история“ се натрупват 243 кредита (включително от избираеми и факултативни дисциплини) и още 10 кредита от държавните изпити. Обучението е насочено към:

➤ придобиване на фундаментални познания в областта на съвременния български език, история, педагогика, психология, приобщаващото образование и др.;

➤ овладяване на учебното съдържание по дисциплини, подготвящи квалифицирани специалисти в областта на образованието в училищната институция, сред които са: методиките на обучението по български език и литература и по история, информационни и комуникационни технологии в обучението и работа в дигитална среда и др.;

➤ придобиване на допълнителни познания чрез избор на богат набор от избираеми дисциплини и факултативни в областта на педагогиката, психологията, отделните методики, интердисциплинарни науки и др., които са разпределени по семестри и се изучават от първи до осми семестър включително.

Интеграцията от фундаментални, специализиращи и допълнителни дисциплини позволява да се осъществи задълбочена и качествена подготовка на педагози – учители по български език и литература и по история.

Профил на програмата (специалността)

Програмата подготвя квалифицирани специалисти в областта на образованието и културата.

Основни резултати от обучението

Студентите получават задълбочени знания по български език и литература и по основните дисциплини в областта на историята.

Придобиват квалификация за провеждане на самостоятелни базисни проучвания на отделни аспекти от филологическото и историческото знание.

Борават успешно с понятия от дисциплините, включени в двумодулната специалност „**Български език и история**“.

Развиват самостоятелно и критическо мислене, както и умения за анализ и интерпретация на различни литературни и научни текстове в областта на българския език и литература и историята.

Могат да адаптират познанията си и да ги предадат в достъпна форма с цел обучение на ученици от общообразователните училища.

Демонстрират умения да пишат научен текст (научна статия, курсова или дипломна работа).

Могат да прилагат успешно придобитите знания и умения и притежават компетенции аргументирано да разрешават проблеми в изучаваната област.

Нивото на знанията и компетенциите им позволява да продължат обучението си в магистърски и докторантски програми в България и чужбина.

Подготвени са да комуникират със специалисти и неспециалисти във връзка с обмен на информация, идеи, проблеми и решения.

Могат да се реализират успешно на пазара на труда у нас и в чужбина.

Очакваните резултати от обучението са свързани с овладяването и развитието на следните групи компетентности, необходими за придобиване на професионална квалификация „УЧИТЕЛ ПО...“:

Преподаване

Студентът може да планира и реализира своята професионална дейност, базирайки се на професионално-педагогическата подготовка в областта на съвременния български език, българската литература, историята, методиката на обучението по български език и литература и по история, прилагането на ИКТ в обучението и да включват необходимите за учителя знания, умения и отношения за организиране на процеса на обучение, осъществяване на преподаването и подпомагане на ученето и постигането на успешни резултати в овладяването на учебното съдържание.

Взаимоотношения с учениците

Студентът може ефективно да общува с учениците както в процеса на преподаване на учебното съдържание, така и в ситуации, свързани с личностното им развитие и междуличностните взаимоотношения в ученическата общност, в контекста на индивидуалния и диференцирания подход.

Взаимоотношения с другите педагогически специалисти

Студентът може ефективно да общува и да си взаимодейства с учители и други педагогически специалисти за постигане както целите на обучението, така и цели, свързани с личностното развитие на учениците.

Лидерство

Студентът може да поема ролята на лидер в класната стая, който активно си сътрудничи с учениците, умее да планира и реализира развиващи цели и има високи очаквания по отношение на техните учебни постижения. Той може да мотивира учениците да участват активно в образователни дейности, насочени към личностно развитие, да стимулира иновативност и креативност в рамките на педагогическото взаимодействие в класната стая и извън нея, ефективно да подготвя учениците за многобройните житейски предизвикателства.

Работа с родителите и семейната общност

Студентът може ефективно да си взаимодейства с родителите и други представители на семейната общност, като използва различни форми, методи и средства за приобщаването им като партньори на училището и учителя.

Работа в мултикултурна и приобщаваща училищна среда

Студентът може ефективно да осъществява своята професионална дейност в класната стая, като ежедневно реализира компетентностите си в областта на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование.

След завършване на първите четири семестъра студентите притежават фундаментална подготовка, която: надгражда базовите знания и умения, придобити в средното образование – съвременен български език, литературознание, история; позволява да демонстрират знанията и уменията от областта на общата психология и педагогическа психология; могат да прилагат придобитите знания и умения в конкретни ситуации и при решаването на реални проблеми. Аналитично оценяват теоретични постановки, идейни проекти и модели на обучение, познават специфичните особености в психофизиологическото и функционалното развитие на учениците.

Специализираната подготовка се осъществява в следващите четири семестъра (V – VIII). Студентите притежават: знания за критериите и стандартите за ефективна образователна дейност: Методика на обучението по български език и литература, Методика на обучението по история, Компетентностен подход и иновации в обучението; необходимата обща компетентност за реализиране на ефективна обучаваща дейност с ученици от средното училище; умения за практическа приложимост на придобитите знания и умения в полеви условия (училище); комуникативна и речева компетентност с цел връзка с участниците в образователния процес – ученици, родители, образователни институции, специалисти в областта на педагогиката и психологията. Притежават мотивация и способност за по-нататъшно обучение и квалификация.

Професионален опит на завършилите с примери

Специалността „Български език и история“ дава възможност за разнообразна професионална реализация. Освен като преподаватели по български език и литература и по история, дипломираните се могат успешно да разгърнат своите знания, умения и компетентности в широк кръг от научни и културни институции и учреждения, като научни институти, библиотеки, читалища и много други, да заемат позиции в държавната администрация, могат да работят като уредници в национални, регионални и локални музеи с различен профил, като специалисти във ведомствените архиви и областните дирекции на архивите, да се занимават с издателска дейност, да заемат позиции в туристическата индустрия или в средствата за масова информация.

Завършилите бакалавърската програма се насочват към продължаващо обучение в магистърските и докторантските програми на филологическите и историческите факултети в страната и чужбина.

Възможности за продължаване на обучението

В магистърски програми към професионално направление 2.1. Филология и 2.2. История.

Диаграма на структурата на курсовете с кредити

Легенда:

Аудиторни часове в семестъра: **АО** – общ брой, от тях **Л** – за лекции; **С** – за семинарни (упражнения); **Лб** – за лабораторни упражнения (практикуми).

Извънаудиторни часове в семестъра: **ИО** – общ брой, от тях: **Сп** – за самостоятелна работа/подготовка и др.

К – ECTS кредити; **Фо** – форма на оценяване (**И** – изпит; **ТО** – текуща оценка; **З** – заверка; **П** – продължава следващ семестър).

№	ECTS код	Учебна дисциплина	Аудиторни					Извънаудиторни			Общо	К	Фо
			АО	Л	С	Лб	Х	ИО	Сп	---	О		
1-ви семестър													
1		Увод в общото езиковедие	45	30	15	0		75	75		120	4	И
2		Увод в литературната теория	45	30	15	0		75	75		120	4	И
3		Българска литература (Старобългарска литература)	30	30	0	0		120	120		150	5	И
4		Историческа лингвистика (Старобългарски език)	30	15	15	0		90	90		120	4	П
5		Български фолклор	30	15	15	0		90	90		120	4	И
6		Избираема дисциплина 1 (Блок Б)	30	30	0	0		30	30		60	2	И
7		Увод в историческото познание	15	15	0	0		45	45		60	2	И
8		История на Стария свят – I част	30	30	0	0		60	60		90	3	И
9		Избираема дисциплина 2 (Блок В)	30	30	0	0		30	30		60	2	И
Общо за 1-ви семестър			285	225	60	0	0	615	615	0	900	30	
2-ри семестър													
1		Съвременен български език (Фонетика)	45	30	15	0		75	75		120	4	И
2		Историческа лингвистика (Старобългарски език)	30	15	15	0		60	60		90	3	И
3		Българска литература (Възрожденска литература)	15	15	0	0		75	75		90	3	П
4		Избираема дисциплина 3 (Блок Б)	30	0	30	0		30	30		60	2	И
5		Избираема дисциплина 4 (Блок А)	30	30	0	0		30	30		60	2	И
6		История на Стария свят – II част	45	30	15	0		45	45		90	3	И
7		Тракология	30	30	0	0		60	60		90	3	И
8		История на България (Средновековие) – I част	45	30	15	0		45	45		90	3	И
9		Археология на българските земи	30	30	0	0		60	60		90	3	И
10		Факултативна дисциплина 1	15	0	15	0		45	45		60	2	ТО
11		Спорт	30	0	0	30		30	30		60	2	П
Общо за 2-ри семестър			345	210	105	30	0	555	555	0	900	30	
Общо за I-ва година			630	435	165	30	0	1170	1170	0	1800	60	
3-ти семестър													
1		Съвременен български език (Лексикология)	45	30	15	0		105	105		150	5	И
2		Българска литература (Възрожденска литература)	30	15	15	0		120	120		150	5	И
3		Информационни и комуникационни технологии в обучението и работа в дигитална среда	30	0	30	0		30	30		60	2	ТО

№	ECTS код	Учебна дисциплина	Аудиторни					Извънаудиторни			Общо О	К	Фо
			АО	Л	С	Лб	Х	ИО	Сп	---			
4		Педагогика	60	45	15	0		60	60		120	4	И
5		История на България (Средновековие) – II част	45	30	15	0		75	75		120	4	И
6		Средновековна обща история – I част	45	30	15	0		75	75		120	4	И
7		История на Византия	30	30	0	0		90	90		120	4	И
8		Спорт	30	0	0	30		30	30		60	2	ТО
Общо за 3-ти семестър			315	180	105	30	0	585	585	0	900	30	
4-ти семестър													
1		Съвременен български език (Морфология)	30	15	15	0		90	90		120	4	П
2		Антична и западноевропейска литература	30	30	0	0		90	90		120	4	П
3		Българска литература (Следосвобожденска литература)	30	15	15	0		60	60		90	3	П
4		История на България (XV-XVII в.)	30	30	0	0		60	60		90	3	И
5		Средновековна обща история – II част	45	30	15	0		45	45		90	3	И
6		Средновековна история на Балканския полуостров	15	15	0	0		75	75		90	3	И
7		История на Русия	30	30	0	0		60	60		90	3	И
8		Избираема дисциплина 5 (Блок В)	30	30	0	0		60	60		90	3	И
9		Психология	60	45	15	0		60	60		120	4	И
10		Приобщаващо образование	30	30	0			30	30		60	2	И
Общо за 4-ти семестър			330	270	60	0	0	630	630	0	960	32	
Общо за II-ра година			645	450	165	30	0	1215	1215	0	1860	62	
5-ти семестър													
1		Съвременен български език (Морфология)	45	30	15	0		75	75		120	4	И
2		Българска литература (Следосвобожденска литература)	45	30	15	0		75	75		120	4	И
3		Антична и западноевропейска литература	30	15	15	0		90	90		120	4	И
4		Руска литература	30	30	0	0		60	60		90	3	И
5		История на България (Възраждане)	45	30	15	0		75	75		120	4	И
6		Нова обща история – I част	45	30	15	0		45	45		90	3	И
7		История на балканските народи (XV-XX в.) – I част	15	15	0	0		75	75		90	3	И
8		Архивистика	30	30	0	0		60	60		90	3	И
9		Избираема дисциплина 6 (блок А)	30	30	0	0		60	60		90	3	И
Общо за 5-ти семестър			315	240	75	0	0	615	615	0	930	31	
6-ти семестър													
1		Съвременен български език	45	30	15			45	45		90	3	П

№	ECTS код	Учебна дисциплина	Аудиторни					Извънаудиторни			Общо О	К	Фо
			АО	Л	С	Л6	Х	ИО	Сп	---			
		(Синтаксис)											
2		Историческа лингвистика (История на българския език)	60	45	15			60	60		120	4	И
3		Българска литература (след Първата световна война)	30	30	0			90	90		120	4	П
4		История на България (1878-1944 г.) – I част	45	30	15			75	75		120	4	И
5		Избираема дисциплина 7 (Блок В)	15	15	0			45	45		60	2	И
6		Нова обща история – II част	30	15	15			60	60		90	3	И
7		История на балканските народи (XV-XX в.) – II част	30	15	15			60	60		90	3	И
8		Методика на обучението по история	40	40	0			50	50		90	3	И
9		Хоспитиране (история)	10	0	0		10	20	20		30	1	ТО
10		Компетентностен подход и иновации в образованието	45	30	15	0		45	45		90	3	И
Общо за 6-ти семестър			350	250	90	0	10	550	550	0	900	30	
Общо за III-та година			665	490	165	0	10	1165	1165	0	1830	61	
7-ми семестър													
1		Съвременен български език (Синтаксис)	30	15	15			60	60		90	3	И
2		Българска литература (след Първата световна война)	30	15	15			90	90		120	4	И
3		Методика на обучението по български език	40	40	0			50	50		90	3	И
4		Методика на обучението по литература	40	40	0			50	50		90	3	И
5		Хоспитиране (български език и литература)	20	0	0		20	40	40		60	2	ТО
6		Текуща педагогическа практика (български език и литература)	40	0	0	40		50	50		90	3	ТО
7		История на България (1878-1944 г.) – II част	45	30	15			45	45		90	3	И
8		Съвременна обща история – I част	45	30	15			45	45		90	3	И
9		Избираема дисциплина 8 (Блок В)	30	30	0			30	30		60	2	И
10		Историография	30	30	0			30	30		60	2	И
11		Текуща педагогическа практика (история)	20	0	0	20		40	40		60	2	ТО
Общо за 7-ми семестър			370	230	60	60	20	545	545	0	900	30	
8-ми семестър													
1		Съвременен български език (Стилистика)	45	30	15			105	105		150	5	И
2		История на новобългарския книжовен език	30	30	0			120	120		150	5	И
3		Стажантска практика	60	0	0	60		60	60		120	4	ТО

№	ECTS код	Учебна дисциплина	Аудиторни					Извънаудиторни			Общо О	К	Фо
			АО	Л	С	Л6	Х	ИО	Сп	---			
		(български език и литература)											
4		Стажантска практика (история)	30	0	0	30		60	60		90	3	ТО
5		Съвременна българска история	45	30	15			75	75		120	4	И
6		Съвременна обща история – II част	45	30	15			75	75		120	4	И
7		Факултативна дисциплина 2	15	0	15			45	45		60	2	ТО
8		Избираема дисциплина 9 (Блок В)	30	30	0			60	60		90	3	И
Общо за 8-ми семестър			300	150	60	90	0	600	600	0	900	30	
Общо за IV-та година			670	380	120	150	20	1130	1130	0	1800	60	
Общо за целия курс на обучение:			2610	1755	615	210	30	4680	4680	0	7290	243	
Форма на дипломиране:													
Държавен изпит по специалността или защита на дипломна работа								300	300		300	10	
<i>Интегриран практико-приложен държавен изпит по български език и литература</i>								60	60		60	2	
<i>Интегриран практико-приложен държавен изпит по история</i>								60	60		60	2	
<i>Писмен държавен изпит по български език и литература</i>								90	90		90	3	
<i>Писмен държавен изпит по история</i>								90	90		90	3	
Общ брой кредити:			253										

Забележка: Списъкът с предлаганите избираеми и факултативни дисциплини е Приложение към учебния план и е неделима негова част. Списъкът може да се актуализира всяка учебна година с решение на ФС.

Правила за изпитите, оценяване и поставяне на оценки

Съобразно приетата система за оценяване на компетентностите на студентите от ПУ „П. Хилендарски“, Филиал – Смолян и съобразно спецификата на учебните курсове.